

Sử dụng tranh ảnh trong dạy học học phần Sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi mầm non cho sinh viên ngành Giáo dục mầm non Trường Cao đẳng Sư phạm Hòa Bình

Nguyễn Vũ A Sa

ThS. Trường CĐSP Hòa Bình

Received: 13/2/2023; Accepted: 16/2/2023; Published: 22/2/2023

Abstract: Using pictures in teaching and learning the module “Physical development of preschool children” for college students is both suitable for the specific knowledge of the subject and the target students, and at the same time appropriate with the requirements of innovative educational methods. According to the learner capacity approach, the use of pictures is considered not only as a source of knowledge in exploiting students’ knowledge but also a great effect in stimulating thinking and initiative of learners. Using pictures in teaching and learning in module “The physical development of preschool children” needs to determine a specific way to do it, which will be a convenient basis for teachers and students in teaching and learning, contributing to improving the quality of life. quantity of education and training.

Keywords: Using pictures, educational methods; preschool children

1. Đặt vấn đề

Chương trình đào tạo giáo viên mầm non (GVMN) trình độ cao đẳng gồm ba khối kiến thức: Khối kiến thức cơ bản, Khối kiến thức cơ sở ngành và Khối kiến thức ngành. Trong đó, khối kiến thức cơ sở ngành có ý nghĩa là nền tảng, trang bị những kiến thức kỹ năng cơ bản, lấy đó làm cơ sở để người học tiếp cận kiến thức ngành trong giáo dục mầm non (GDMN).

Sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi mầm non là học phần nằm trong khối kiến thức cơ sở ngành của chương trình đào tạo GVMN, đây là học phần có vai trò rất quan trọng trong quá trình đào tạo sinh viên (SV) ngành GDMN. Dạy học học phần *Sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi mầm non* sao cho hiệu quả luôn là mục tiêu trong đào tạo GVMN cũng như của học phần và GV.

Trong số rất nhiều phương pháp (PP) dạy học học phần, việc sử dụng tranh ảnh luôn được GV thực hiện vì có những tác dụng rất lớn trong việc nâng cao chất lượng dạy học. Yếu tố trực quan trong dạy học luôn khiến cho kiến thức trở nên cụ thể, dễ hiểu, dễ nhớ... Tuy nhiên, thực tế khi sử dụng tranh ảnh để dạy học học phần, tác giả nhận thấy, GV cần có biện pháp cụ thể hơn nữa thì sẽ mang lại hiệu quả cao hơn trong dạy học học phần. Xuất phát từ thực tế đó, tác giả đã

nguyên cứu đề tài: “Sử dụng tranh ảnh trong dạy học học phần *Sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi mầm non*” nhằm giúp cho công tác giảng dạy của GV và học tập của SV ngành GDMN đạt hiệu quả cao.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Vài nét về chương trình đào tạo GVMN trình độ cao đẳng và chương trình học phần *Sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi mầm non*

Chương trình đào tạo GVMN trình độ cao đẳng được mỗi cơ sở đào tạo xây dựng dựa trên chương trình khung quốc gia VN và thực tế địa phương, khu vực cũng như xu thế đổi mới trong giáo dục. Chương trình đào tạo GVMN trình độ cao đẳng có kết cấu bởi khối kiến thức cơ bản, kiến thức cơ sở ngành, kiến thức chuyên ngành.

Học phần *Sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi mầm non* cung cấp cho người học kiến thức cơ bản về sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi mầm non (từ 0-6 tuổi), kiến thức này sẽ là cơ sở để người học có khả năng vận dụng để học tập các học phần chuyên ngành như *Phòng bệnh và đảm bảo an toàn, Vệ sinh - Dinh dưỡng*; vào việc lập kế hoạch và tổ chức các hoạt động nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục trẻ MN phù hợp với đặc điểm phát triển thể chất của trẻ theo từng độ tuổi. Học phần trang bị cho SV những kiến thức cơ bản về cấu tạo và chức năng của các cơ quan,

các hệ cơ quan trong cơ thể người, giới thiệu các giai đoạn tăng trưởng và phát triển của cơ thể trẻ em, mối quan hệ giữa cơ thể với môi trường, sự phát triển của các hệ: hệ thần kinh; các giác quan; đặc điểm sinh lý và vệ sinh các hệ cơ quan trong cơ thể trẻ em từ sơ sinh đến 6 tuổi.

2.2. Sử dụng tranh ảnh trong dạy học học phần Sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi mầm non

Sử dụng tranh ảnh (TA) là PP trong nhóm trực quan để dạy học học phần. Thực tế PP này đã mang lại hiệu quả rõ rệt như sinh động, dễ gây hứng thú, dễ hiểu, dễ nhớ... cho người học.

Tuy nhiên, sự hạn chế của sử dụng TA đó là sử dụng tranh ảnh chủ yếu còn mang tính minh họa; kiến thức không sâu nếu không có giảng giải, giải thích để làm rõ nội dung kiến thức. GV cần có sự chuẩn bị chu đáo trong việc lựa chọn tranh ảnh; có kỹ thuật sử dụng TA...; sử dụng cần linh hoạt, có nhiều ý đồ khác nhau để kích thích tư duy người học...

Các loại hình TA để sử dụng dạy học học phần: TA trong tài liệu học tập; tranh ảnh vẽ tay (tự vẽ); tranh ảnh dowload trên internet; tranh ảnh vẽ; tranh ảnh động, tranh ảnh ghép; TA trên màn hình...

Từ thực tế đó, tác giả cho rằng sử dụng TA trong dạy học học phần *Sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi mầm non* là rất phù hợp và cần thiết, tuy nhiên, GV cần chú trọng tăng cường việc sử dụng tranh ảnh như là một PP để giúp SV chủ động khai thác, tìm kiếm kiến thức, qua đó phát huy tính tích cực và kích thích tư duy của người học trong học tập học phần.

2.3. Một số biện pháp sử dụng tranh ảnh trong dạy học học phần Sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi mầm non

Biện pháp 1: Xác định nội dung dạy và học học phần Sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi MN có sử dụng tranh ảnh

a. Mục đích

Giúp cho GV và SV xác định được những nội dung học học phần có sử dụng tranh ảnh, tạo điều kiện thuận lợi, chủ động cho GV và SV trong công tác chuẩn bị dạy và học.

b. Cách tiến hành

- Xác định nội dung học có sử dụng tranh ảnh trong toàn học phần:

Dựa vào đề cương chi tiết học phần, kế hoạch phân tiết học phần, GV sẽ xác định nội dung học có sử dụng tranh ảnh trong toàn học phần.

- Xác định nội dung học có sử dụng tranh ảnh trong từng bài học cụ thể:

Dựa vào việc xác định các PP sử dụng chung cho toàn học phần, GV sẽ xác định cụ thể, bài học nào, ở tiết thứ mấy theo chương trình có sử dụng tranh ảnh. Ví dụ:

Chương I: Cấu tạo chung của cơ thể trẻ em, GV xác định sử dụng tranh ảnh về các giai đoạn phát triển trẻ em từ 0-6 tuổi, biểu đồ phát triển trẻ em.

Chương II: Hệ tuần hoàn, GV xác định sử dụng tranh ảnh về cấu tạo và chức năng của hệ tuần hoàn máu; đặc điểm cấu tạo và hoạt động của tim. Rèn luyện cơ tim cho trẻ em. Sự tuần hoàn máu. Đặc điểm tuần hoàn máu của trẻ em. Vệ sinh, rèn luyện và bảo vệ hệ tim mạch cho trẻ.

Chương III: Hệ hô hấp, GV xác định sử dụng tranh ảnh về cơ quan hô hấp của trẻ theo sự phát triển ở từng độ tuổi.

Chương IV: Hệ tiêu hoá, GV xác định sử dụng tranh ảnh về cơ quan tiêu hóa của trẻ.

Chương V: Hệ nội tiết, GV xác định sử dụng tranh ảnh về: Hệ nội tiết, hoạt động, chức năng các tuyến nội tiết chính trong cơ thể. Đặc điểm tuyến nội tiết ở trẻ em.

Chương VI: Hệ bài tiết, GV xác định sử dụng tranh ảnh về: Cấu tạo và chức năng của hệ bài tiết. Quá trình hình thành và bài tiết nước tiểu. Sự bài tiết qua da. Vệ sinh, rèn luyện và bảo vệ hệ bài tiết.

Chương VII: Hệ sinh dục, GV xác định sử dụng tranh ảnh về cấu tạo và chức năng sinh lý của cơ quan sinh dục nam và nữ; cơ chế thụ tinh, hình thành thai. Sự phát triển giới tính ở trẻ em; giáo dục giới tính cho trẻ.

Chương VIII: Sinh lý vận động, GV xác định sử dụng tranh ảnh về: Hệ xương. Hệ cơ. Đặc điểm phát triển cơ - xương ở trẻ em. Tư thế đứng – sai. Biện pháp rèn luyện tư thế cho trẻ.

Chương IX: Hệ thần kinh, GV xác định sử dụng tranh ảnh về: Cấu tạo và chức phận các bộ phận của hệ thần kinh. Sự phát triển hệ thần kinh ở trẻ em. Vệ sinh, rèn luyện, bảo vệ hệ thần kinh.

Chương X: Cơ quan phân tích, GV xác định sử dụng tranh ảnh về: Cấu tạo và chức năng của các cơ quan phân tích. Vệ sinh, rèn luyện và bảo vệ các cơ quan phân tích cho trẻ.

Biện pháp 2: Chuẩn bị tranh ảnh để dạy học học phần Sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi mầm non

a. Mục đích

Giúp cho GV và SV chủ động trong việc chuẩn bị thực hiện nội dung dạy học học phần, đặc biệt là công tác chuẩn bị tranh ảnh. Tạo điều kiện để công

tác chuẩn bị tranh ảnh có chất lượng, đáp ứng được các yêu cầu.

b. Cách tiến hành

Dựa vào kết quả xác định nội dung dạy học học phần có sử dụng tranh ảnh đã xác định, việc chuẩn bị tranh ảnh để giảng dạy và học tập học phần sẽ thực hiện như sau:

- Xác định những yêu cầu chung của tranh ảnh: Tranh ảnh phải phù hợp với nội dung bài học; đối tượng người học; điều kiện thực tế sử dụng; đảm bảo tính thẩm mỹ, tính giáo dục.

- Xác định nguồn tranh ảnh sử dụng để dạy học học phần:

- + *Tranh ảnh trong giáo trình, tài liệu tham khảo*: “tái chế” chúng theo hai cách:

Photo phóng to, rồi căn cứ vào tranh gốc để vẽ màu lại.

Scan (quét) vô máy tính rồi phóng to, in màu ra.

- + *Tranh ảnh ngoài giáo trình, tài liệu tham khảo*: từ nhiều nguồn: internet, thực tế cuộc sống,... và sự hỗ trợ của CNTT, thiết bị hiện đại (máy tính, máy chiếu, máy quay phim, chụp ảnh,...) tạo điều kiện cho người dạy dễ khai thác, tái thiết kế, chia sẻ, sử dụng, bảo quản...

- Xác định các yêu cầu cụ thể của tranh ảnh sử dụng trong dạy học từng nội dung học phần:

- + Kích thước của tranh ảnh: Có kích thước phù hợp với hình thức tổ chức dạy học. Kích thước lớn sẽ áp dụng trong trường hợp dạy học cho cả lớp, nhóm lớn; kích thước nhỏ hơn sử dụng cho hình thức dạy học nhóm nhỏ và cá nhân. Tuy nhiên, kích thước tranh ảnh cũng không nên quá lớn và quá nhỏ.

- + Hình ảnh trong tranh ảnh: Các hình ảnh trong tranh ảnh phải rõ nét, chân thực, dễ dàng trong quan sát.

- + Thông tin của tranh ảnh: Thông tin về hình ảnh của tranh ảnh cần được rõ ràng, chính xác, ngắn gọn.

- + Hình thức, màu sắc của tranh ảnh cần đẹp mắt, tươi sáng, phù hợp với đối tượng mô tả.

Biện pháp 3: Sử dụng tranh ảnh trong dạy học học phần Sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi mầm non

a. Mục đích

Giúp cho việc dạy học học phần đạt hiệu quả cao. Kích thích sự chủ động, sáng tạo, linh hoạt của GV, SV qua việc sử dụng tranh ảnh theo hướng đổi mới PP giáo dục, là tiếp cận năng lực của người học.

b. Cách tiến hành

Việc sử dụng tranh ảnh được thực hiện theo 2

cách cơ bản:

- Sử dụng tranh ảnh để trình bày kiến thức, đây là cách mà GV cũng như sinh viên dễ dàng thực hiện, tuy nhiên chỉ dừng ở mức độ mô tả lại kiến thức được thể hiện qua hình ảnh, thông tin của tranh ảnh.

Trong trường hợp này, GV nên áp dụng đối với những nội dung khó, yêu cầu về kiến thức đơn giản, chỉ là mô tả, nhắc lại.

- Sử dụng tranh ảnh như một nguồn kiến thức, đây là cách tiếp cận được áp dụng trong đổi mới PP giáo dục, tranh ảnh được sử dụng như một nguồn kiến thức. Khi thực hiện, GV chú ý rèn cho sinh viên các KN như quan sát, nhận xét; mô tả, tường thuật; phân tích, nhận định, đánh giá. Để việc khai thác tranh ảnh một cách hiệu quả, phát huy được tính tích cực của SV, giúp SV tự tìm hiểu nội dung tranh ảnh, GV cần thực hiện theo 4 bước:

Bước 1: Cho SV quan sát tranh ảnh để xác định khái quát nội dung tranh ảnh cần khai thác

Bước 2: GV sử dụng câu hỏi nêu vấn đề và tổ chức, hướng dẫn SV tìm hiểu nội dung tranh ảnh

Bước 3: Sinh viên trình bày kết quả tìm hiểu nội dung tranh ảnh

Bước 4: GV nhận xét, bổ sung ý kiến, hoàn thiện nội dung khai thác tranh ảnh cho SV.

3. Kết luận

Sử dụng tranh ảnh trong dạy học học phần *Sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi mầm non* luôn được ưu tiên và thực hiện bởi mang lại hiệu quả trong hoạt động dạy học. Sử dụng TA như một nguồn kiến thức là cách tiếp cận được áp dụng trong đổi mới PP giáo dục; vì thế, việc đổi mới PP dạy học cần được GV chú trọng để nâng cao chất lượng đào tạo nói chung, chất lượng đào tạo GVMN nói riêng, đáp ứng được yêu cầu của GDMN trong thời kì mới.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục & Đào tạo, (2016), *Tài liệu hướng dẫn thực hiện chương trình giáo dục mầm non (Hướng dẫn thực hiện chế độ sinh hoạt cho trẻ trong các cơ sở giáo dục mầm non; Hướng dẫn xây dựng kế hoạch giáo dục; Hướng dẫn xây dựng môi trường giáo dục)*, NXBGD Việt Nam. Hà Nội

2. Tạ Thuý Loan, Trần Thuý Loan (2009). *Sự phát triển thể chất trẻ em lứa tuổi Mầm non*. NXBGD Việt Nam. Hà Nội

3. Nguyễn Thành Nhân (2014). *Sử dụng tranh ảnh theo hướng phát huy tính tích cực của học sinh trong dạy học lịch sử thế giới cận đại ở trường trung học phổ thông*. Tạp chí Khoa học ĐHSP TP Hồ Chí Minh số 59.